

Niels Rosendal Jensen

Ib Nørlunds betydning for dansk arbejderbevægelse

Oktoberrevolutionen fylder 100 i år, og dens indflydelse på og påvirkning af venstrekræfterne har været omfattende. Den var den mest afgørende politiske begivenhed i det forrige, korte århundrede, og den måtte partier og organisationer blandt venstrekræfterne forholde sig til. Revolutionen blev analyseret i snart sagt alle ender og kanter for at lære af den og benytte erfaringerne i udviklingen af en socialistisk strategi. Næppe overraskende pegede disse analyser i forskellige retninger: Sovjetunionens og SUKPs historie udgjorde et omstridt terræn - ikke kun blandt forskellige venstrekræfter, men endog i de kommunistiske partier. Mange uenigheder lever i bedste velgående og suppleres af andre - lige fra dem, der betragter de russiske kommunisters forsøg på at skabe en verden uden kapitalisme og udbytning som totalt forfejlet eller ligefrem forbryderisk, til dem, der prøver at uddrage essenser af blivende værdi for at kunne udfordre magthaverne på ny.

En sidebemærkning: Der blev og bliver stadig brugt store ord i den polemik. Ernst Bloch advarede ved at hævde, at jo større ordene er, desto større er risikoen for, at det falske sniger sig ind. Men uanset denne rigtige betragtning skal og må vi jo bruge ordene alligevel.

Oktoberrevolutionen fejres senere i år. Hvad jeg derfor gerne vil erindre om, er, at venstrekræfterne er børn af Oktoberrevolutionen. Det gjaldt i høj grad også for Ib Nørlund, der blev født 29. august 1917.

Når jeg herefter skal tale om Ibs betydning, vil jeg lige tillade mig at forudskikke: Det er svært at udtale sig nogenlunde nøgternt om sin egen historie. Der skal foretages et perspektivskift, fordi man skal kunne betragte det, man har oplevet og deltaget i, ikke alene indefra, men også oppefra og udefra. Det lyder enkelt, men det har i mit tilfælde været svært at få greb om. Hvilken synsvinkel skal man anlægge, og hvilken målestok skal man vurdere udviklingen ud fra?

Når man genlæser Ibs tekster fra 1960'erne og 1970'erne, er de både velkendte og alligevel ikke helt. Ib fremlægger de synspunkter, som jeg forventede (mente at kunne huske so oder so), men samtidig er der meget, man ikke lige kan huske og undertiden heller ikke helt forstå. Det er givet afstanden i måden at tænke og vurdere på, der spiller ind: måden at argumentere på i en produktion, der strækker sig over mere end 40 år, selvsikkerheden, sproget, jargonen og selve forandringerne i verden siden da - rigeligt tilspidset sagt: fra verdens almene overgang til socialisme som grundtræk til kapitalismens genkomst i en utøjlet version.

Genlæsningen blev et gensyn med forne tider, hvor Ibs indsigter og position i høj grad udgjorde den tids forståelser i DKP såvel som blandt andre, eller hvor de i det mindste udfordrede andre til at fremlægge detaljerede, begrundede indvendinger - altså modsætningernes enhed og kamp. Dengang betød læsningen og tilegnelsen af disse arbejder både frigørelse og nyorientering for os ungdommelige brushoveder, hvoraf de fleste ikke just besad dybere indsigter i marxisme eller kommunisme. Det var for hele min omgangskreds af DKU'ere berigende og oplysende, men havde også sin pris. At deltage i DKUs og DKPs forskellige aktiviteter var jo også at underlægge sig partidisciplinen, indordne sig og finde sin plads og de opgaver, hvormed man kunne være bevægelsen til nytte og helst 24 timer i døgnet. Politisk aktivisme på et bevidst grundlag er i almindelighed en udmærket indstilling og praksis, men faren var og er, at der opbygges en menighed, hvor de mest udholdende bestemmer, sekterismen ofte flourerer, og hvor der bliver længere mellem snapsene, eller med Jürgen Kuczynskis ord: at en lille bakke på de marxistiske samfundsvidenskabers alt for flade slette også ser ud som et bjerg (Kuczynski 1981: 393). Problemet var at vove sig ud i noget så "selvmorderisk" som selvstændigt at anvende marxistiske analyser. Det skete med mellemrum i DKU, hvor nogle hældedemere til Mao end Sovjetunionens Bressefar (Bresjnev), eller når vi diskuterede udbytningen af den tredje verden og mente, at Engels' og Lenins teorier om arbejderaristokratiet også gjaldt store dele af dansk arbejderklasse. Dertil kom naturligvis ydre forhold, som der skulle tages stilling til: Både Vietnam-krigen, Prag 68 og senere Afghanistan i 80'erne indbød til omfattende diskussioner, der viste, at her slog det gnister mellem dem, der vurderede, at interventionerne var en nødvendig, broderlig hjælp mod imperialistisk inddæmning og kontrarevolution, og dem, der støttede Dubceks linje ("socialisme med et menneskeligt ansigt" blev det kaldt) hhv. betragtede Afghanistan som Sovjetunionens mulige Vietnam. Eller det kunne vedrøre aktiviteterne i De Danske Vietnam-komiteer, som mange fra DKU deltog aktivt i (mig selv inklusive), og hvor vi helt i Manifestets ånd forsmåede at skjule vore hensigter, idet vi glad og gerne understregede sammenhængen mellem anti-imperialisme og socialisme. Faktisk støttede mange af os Otto Sands militante linje og ikke Ingmar Wagner, der sigtede mod det bredere, måske for os mere bovlamme samarbejde (Vietnam 69). Vi var jo brushoveder, der havde ganske meget at lære, især fordi vi manglede viden og indsigt, men også fordi vi savnede fornemmelse for det brede massearbejde. For god ordens skyld: vi viste os lærevillige og nærede stor beundring og respekt for Knud (Jespersen) og Ib og en række andre centrale ledere i partiet: Fuglen (Villy Fuglsang), Mølleren (Preben Møller Hansen), Poul Emanuel osv., men under opretholdelse af en vis kritisk distance. F. eks. mente en del af DKUs medlemmer i Faglig Ungdom, at partiet var præget af militant reformisme, hvilket man nok kunne tilslutte sig, men hvor det samtidigt blev kritiseret, at partiet til gengæld ikke pegede på de samfundsforandrende perspektiver i disse kampe.

Den personlige oplevelse

Jeg mener at kunne huske, at jeg traf Ib første gang i 1970 som medlem af DKUs forretningsudvalg, hvor jeg som international sekretær tilknyttedes Centralkomiteens internationale udvalg. Det

bestod af en lille skare: Ib, Gertrud Stjernholm Nielsen, Erley Olsen (Land og Folk) og undertegnede. For en opkomling som mig var det nyttige, særdeles indholdstunge og ofte principielle diskussioner, der førtes i udvalget. I DKU havde vi ligeledes et sådant udvalg, der ikke alene diskuterede den internationale udvikling, men også foreslog aktiviteter, deltagelse i konferencer og kongresser hos broder/søsterorganisationerne samt i forhold til Demokratisk Ungdoms Verdensforbund (WFDY). Jeg spurgte ofte Ib til råds, og han var altid rede til en samtale og ligeledes til at fremkomme med ideer og forslag til det internationale ungdomsarbejde. Oprindeligt dækkede DKU det hele, men med dannelsen af Komm. S. overgik forbindelserne til det internationale studenterforbund (IUS) til Komm.S. (Kommunistiske Studenter).

Ved siden af "loppetjansen" som international sekretær i DKU var jeg samtidig formand for DUS (De Uddannelsessøgendes Samarbejdsudvalg) og aktiv i styrelsen for Lærerstuderendes Landsråd. Også her kunne vi trække på Ibs kapacitet - i forhold til kringelkrogene i samarbejdet og naturligvis også som oplægsholder ved en række interne skolingsarrangementer. I mange henseender var han det ideologiske kompas, og uden kompas går det slet ikke, var devisen dengang. Nu kunne det lyde i retning af messende stemmer og trosbekendelser. Det var faktisk ikke tilfældet. Ib var både slagfærdig, morsom og lun, også når det drejede sig om de alvorlige spørgsmål, vi havde til debat i ungdomsforbundet og i vore fraktioner inden for uddannelsesbevægelsen. Det var med andre ord ikke bedemændenes fagforening, der holdt møde ved de lejligheder.

Det teoretiske arbejde

For at løfte dette ud over anekdoterne vil jeg som det første pege på Ibs *betydning for det teoretiske arbejde med marxismen*. Ib havde jo i 1930'erne boet i Moskva et par måneder, mens han arbejdede med oversættelsen af 'Bolsjevikernes Historie', hvori der også indgik en fremstilling af den historiske materialisme. Det satte sit præg, naturligvis. Som Eric Hobsbawm siger, svarede denne fremstilling temmelig præcist til, hvad han og formentlig de fleste intellektuelle røde i 1930'erne forstod ved marxisme, altså som den tids måde at præsentere videnskabelig tænkning på. Det uimodståelige i marxismen var for Hobsbawm den omfattende horisont: Den dialektiske materialisme tilbød ganske vist ikke en 'teori om det hele', men i det mindste en 'ramme om alt'. Noget lignende kunne måske hævdes om os; vi betragtede også teorien som en ramme om alt. Det betød, at vi søgte forklaringer og argumenter i bl.a. Ibs fremstillinger af dansk arbejderbevægelses historie (Det knager i samfundets fuger og bånd), hans bog 'Det kommunistiske synspunkt' fra 1968 plus hans indlæg i Land og Folk og tidsskriftet Tiden-Verden Rundt. Senere fulgte andre vigtige skrifter fra hans hånd. For god ordens skyld skal jeg måske tilføje, at andre fra partiet også trådte hjælpende til i oplysnings- og skolingsarbejdet: Villy Fuglsang, Ib Nielsen, Isi Grünbaum, Gelius Lund, senere Kjeld Østerling Nielsen osv. - ligesom skønlitterære værker af Hans Scherfig, Hans Kirk, Otto Gelsted, Martin Andersen Nexø m.v. spillede en væsentlig rolle i skolen.

Men som sagt er det oplagt at pege på det teoretiske arbejde som et bærende led i Ibs arbejde, der fik kolossal betydning i parti og ungdomsforbund. Når man genlæser en række af hans arbejder, kan man se, hvordan han under skiftende betingelser og konjunkturer stiler efter at aktualisere og anvende de grundlæggende antagelser hos Marx, Engels og Lenin. Men man savner også noget: præcise analyser af det danske klassesamfund og også diskussion og stillingtagen til såkaldt 'vestlige' marxister. En del af os læste med glubende appetit Althusser og Balibar, Gramsci, Perry Anderson med flere; vi fulgte også, hvordan de store europæiske kommunistiske partier, især det italienske PCI og det franske PCF, udviklede massepolitik, hvilket satte en række nye spørgsmål på den marxistisk-analytiske dagsorden. Ib mente i en anmeldelse i Land og Folk (28.2.78), at Anderson havde glemt de 'østlige' marxister, hvorfor han blev afvist. Det havde jeg unægteligt svært ved at følge, idet Anderson prøvede at vurdere marxismens udvikling i Vesten og i grunden gjorde det ganske interessant. I den slags henseender blev der i partiet i for ringe grad tale om at forholde sig til marxismens egen udvikling fra selve fædrene (Marx og Engels) over første generation (Kautsky og Plekhanov), anden generation (Lenin og Luxemburg) og frem til tredje generation (Horkheimer, Althusser, Gramsci, Lukacs). Anderson søgte at danne grundlag for både at orientere sig i traditionsdannelserne og derefter at placere sig i forhold til dem. Uanset om Andersons analyse var korrekt eller ej, medførte en ren og skær afvisning, at arbejdet med teorien delvist lukkede sig om sig selv. Her skal jeg straks indskyde, at dette var Ib ikke alene om. Stort set alle, der havde tilknytning til DKPs skolingsudvalg, blev præget af det samme, og det forplantede sig naturligvis ned gennem distrikter og afdelinger. Vi var ikke trænede i dialektisk tænkning á la Brecht eller Gramsci, selv om det dog blev til nogle ansatser. Andet skyldtes manglen på egne og egnede fremstillinger af teorierne. I første omgang blev det kutyme at læse lærebøger fra DDR (mange kunne tilstrækkeligt tysk til at gøre det) plus oversættelser til dansk af sovjetiske lærebøger. Men de var netop lærebøger og ikke just spillevende, snarere ret dogmatiske. Så blev der gravet i antikvarier for at finde dansksproget materiale, og det fandtes. For mit vedkommende blev pensum udvidet med især historikeren Rjasanov (den store kender af Marx og Engels og stifter af ME-arkivet) og filosofen Iljenkov (analyse af Kapitalen), der opmuntrende viste, at marxisme var langt mere og andet end de godkendte lærebøgers fremstilling.

Marxisme og arbejderbevægelse

Det næste punkt, jeg vil pege på, og som hænger sammen med det første, er *teoriens forbindelse med arbejderklassen*. Proletariatet var Marx' bud på en klasse, der som samfundsforandrende kraft ville revolutionere samfundet. Derfor fremhævede Ib igen og igen det socialistiske perspektiv - både i sine historiske og mere teoretiske arbejder og ligeledes i arbejdet i Folketinget 1973-79 ("70'erne"). Inspirationen til kommunisternes indsats så Ib i teorien og bevægelserne.

Lad mig eksemplificere: Vi har også en anden vigtig begivenhed at fejre i år, nemlig 150-året for udgivelsen i 1867 af første bind af Kapitalen, som også i dansk arbejderbevægelse blev et afgørende værktøj i kampen for socialismen. For de tidlige socialister eller socialdemokrater i Danmark stod det klart, at dette værk skulle oversættes til dansk for at give partiets medlemmer

adgang til marxistiske analyser af kapitalismen. Faktisk blev den danske oversættelse i 1887 en af de første til et fremmed sprog for bind I's vedkommende (efter den russiske og franske) ; den danske udgave af bind II blev den første oversættelse efter den russiske før 1914. Hele ideen med denne ambitiøse udgivelsespolitik var, at arbejdere skulle kunne læse marxistiske klassikere skrevet af de førende teoretikere i bevægelsen.

Dette giver stof til eftertanke, fordi vi her kan følge, hvordan teorien greb de arbejdende masser og blev til en materiel kraft. Udviklingen af marxistisk teori finder ikke sted i lønkammeret, men er derimod påvirket af, hvordan den modtages og anvendes i politisk praksis. Det betyder, at teoriudviklingen grundlæggende styres og reguleres af effekterne af teoriens egen blanding med praksis, fordi praksis så at sige leverer de erfaringsbaserede problemer, teorien tænkes at løse. Ved at forsyne teorien med praktiske problemer opstår der nye betingelser for teoretisk arbejde. Vi ser her effekterne på teorien selv i relationen mellem teori og praksis. Teorien og udviklingen af den påvirkes stærkt af dens anvendelse. Teorien konstitueres så at sige inden for relationen mellem teori og praksis, ikke uden for den. Det kan principielt medføre, at der skabes nye veje. Forudsætningen vil dog altid være, at dialektisk tænkning praktiseres som eksperimentel tænkning eller som en metode, der tillader en opløsning af visse "urørlige" forestillinger og en fremhævelse af praksis over for de herskende ideologier. Til de urørlige forestillinger hørte troen på katastrofeteorien, som nærmest indbød til, at socialisterne bare afventede den store dag, hvor systemet brød sammen. Dette advarede Gustav Bang imod som en farlig fejlslutning; revolution var et resultat af en bevidst politisk organisering og kamp.

Desværre gled denne udmærkede forståelse i glemmebogen i takt med, at Socialdemokratiet vandt indflydelse. Den sidste, egentlige marxistiske teoretiker i partiet blev Gustav Bang; herefter gik faklen videre til syndikalister og kommunister, herunder Gerson Trier, der meldte sig ud af Socialdemokratiet, da Stauning blev kontrolminister i 1916. Det er i forlængelse heraf, at blandt andre Ib Nørlund løftede arven efter de første generationer af marxistiske, teoretisk tænkende og handlende ledere i arbejderbevægelsen.

Læremesteren

At være læremester (en betegnelse, Kjeld Østerling Nielsen anvendte om Ib på et CK-seminar om statsmonopolitisk kapitalisme i Tisvildeleje i midten af 1970'erne) indebærer også at holde orden på flokken. Det er ikke korrekt at hævde, at Ibs forståelse af marxisme var aldeles dogmatisk eller stalinistisk. Han var på mange måder et kreativt tænkende menneske, hvilket også kom til udtryk i hans mange skriftlige arbejder og oplæg. Men han var også et produkt af en bestemt tid og en bestemt måde at forstå og anvende teorierne på, som tangerede den hårde udlægning af den rette lære (se et typisk eksempel i Jacobsen 1993: kapitel 19).

Opgaven som læremester har sine lyse og tillige sine mindre lyse sider. Jeg skal give et enkelt eksempel:

Gert Petersen, senere formand for SF, bemærker i sine erindringer, at Arne Gaardmand og han blev kaldt til skideballe hos Ib Nørlund omkring en "yderst kritisk lederartikel om jødernes stilling i Sovjetunionen" i tidsskriftet Dialog (Petersen 1998: 40). Tidligere havde Gert Petersen oplevet en lignende bebrejdelse fra Gelius Lund for ikke at bruge Stalins "Leninismens problemer" i en studiekreds i DKPs Østerbro Distrikt. Begge begivenheder fandt sted i 1950'erne; den kritiske artikel blev bragt i Dialog efter den 20. partikongres i 1956 i Moskva med dens afsløringer af Stalintidens udskjelser. Gert Petersen nævner også nogle hårde verbale slagsmål i Land og Folks store sal om kultur og videnskab, hvor Gelius Lund og Ib tog den sovjetiske politik i forsvar, mens et flertal var imod. Dette repræsenterer den ene yderlighed hos Ib. Den anden side af hans virksomhed er det tætte samarbejde i 1971-72 i Folkebevægelsen mod EF, hvor det drejede sig om at samle flest mulige om parolen "folkemagt mod pengemagt".

Internationalisme

Det tredje punkt i hans indsats vedrører *internationalismen*, den nødvendige samordning af kræfterne for at overvinde imperialismen. Ib lå på linje med en række andre marxistiske teoretikere i det standpunkt, at national selvstændighed kun kunne erobres ved en kamp mod imperialismen. Især den amerikanske imperialismes mange udskjelser fyldte i argumentationernes arsenal for anti-imperialistisk kamp, demokrati og socialisme. Det gjaldt i Vietnam såvel som i Sydafrika, i Grønland såvel som Chile. Vietnam spillede en særlig rolle for Ib, der efter et besøg og et møde med Ho Chi Minh skrev en lille bog om hans møde med Vietnam. Forståelsen af internationalisme lignede ord til andet, hvad Marx og Engels havde skrevet i Det kommunistiske Manifest - Proletarer i alle lande, foren jer - en appel til sammenhold på tværs af landegrænser, en appel til først og fremmest arbejderklassen i form af proletarisk internationalisme og ikke mindst om sammenhold og solidaritet i den kommunistiske verdensbevægelse, den bevidst handlende enhed i kampen for folkenes og arbejderklassens sag. Det lignede også Louis Pios grundtanke, at socialisme og internationalisme udgjorde to sider af samme mønt. Derfor blev Pio så forhadet i det danske borgerskab i 1870'erne. Derfor blev internationalister også så forhadte senere i kongerigets historie. Vi bar selv ved til det bål ved ikke at diskutere forholdene i de realsocialistiske lande, bortset fra de uheldige fætre og kusiner som Rumænien, Albanien, Kina og Jugoslavien. Det afskar nogle væsentlige diskussioner om socialisme og demokrati, og det førte ofte til meget skarpe modsætninger i forhold til SF og VS. Internt i partiet slog det også gnister: Ib understregede f. eks. på et CK-møde, at man ikke skulle forsvare socialistiske landes praksis ved at henvise til, at "de også hænger negre i Alabama". Partiet og Land og Folk forholdt sig som oftest tavst, når den slags spørgsmål blev diskuteret. Men på besøg hos broderpartierne lagde vi ikke fingrene imellem. Jeg oplevede selv en timelang, ophedet diskussion med et CK-medlem fra SED i Berlin i 1985 om fornuften i at udvise Wolf Biermann, der bestemt ikke kunne anklages for anti-kommunisme eller agentvirksomhed.

Tilbage til hovedsporet: For Ib blev kampen mod EF helt afgørende. Vi oplevede ham som folketaler i denne kamp. Han så EF-modstanden som en særegen dansk, national og demokratisk

form for kamp mod monopolernes magt. Fordi denne kamp udkæmpedes i bred enhed, betød den også en fornyelse af det politiske liv i Danmark. Vi erfarede i denne kamp, at der er noget, der er større end os selv, som øver indflydelse på os. Oplevelsen var ganske konkret: fællesskabet, kollektivet, som både eksisterer uden for os og inden i os. Vi lærte, at solidaritet fra neden var en vigtig grundpille i vores forståelse af det danske samfund og verden og for skabelse af folkemagt.

Ib var værdsat i den internationale kommunistiske bevægelse, hvilket tydeligt fremgår af de vægtige bidrag, han var ophavsmand til ved konferencer og møder i bevægelsen. Noget af dette samledes senere i hans bog "Internationalisme" fra 1979.

Aktionsenhedens metode

Endelig ville det være forkert i denne korte fremstilling at glemme *aktionsenhedens metode*, forstået som enhedsarbejdet mellem forskellige politiske kræfter. I den henseende høstede Ib mange erfaringer gennem flere årtier. Først på sine besøg i Frankrig i folkefrontens dage i 1930'erne, derefter under modstandskampen mod den nazistiske besættelse af Danmark 1940-45, hvor han kunne fejre sin 26 års dag i Odense samtidig med det danske folks oprør mod samarbejdspolitik og nazistisk besættelse og endelig i modstanden mod EF fra 1960'erne og frem til det store slag i 1972. Her viste han sig som en sand enhedens mester. Hver af disse store kampe spejlede sig også i hans teoretiske arbejde, fordi nye erfaringer kræver udvikling af det teoretiske grundlag. Ikke mindst aktionsenhedens metode blev et selvstændigt bidrag til marxistisk strategi; tydeligst forklaret i "Kommunisternes Program" fra 1976.

Splittelse i DKP

Det hævdes undertiden i en aforisme: revolutionen æder sine børn - mens reformismen spytter dem ud. Det mente i hvert fald de, der var modstandere af den form for fornyelse, som var stærkt inspireret af Mikhail Gorbatsjovs forsøg på at reformere det sovjetiske samfund gennem glasnost og perestrojka (en revolution-i-og-af-revolutionen). På nogle måder mindede det om diskussioner i 1950'erne for og imod revisionisme (Mogens Fog, Aksel Larsen, Ib Nørlund, Gelius Lund - se igen Jacobsen 1993: kapitel 19). Omstillingen lykkedes ikke; i stedet endte det med Sovjetunionens opløsning, og snart efter kuppede Boris Jeltsin sig til at indføre røverkapitalisme.

Noget af dette blev Ib forskånet for, men andet nåede han at få med. Modsætningerne mellem tilhængere og modstandere af fornyelse af partiet og dets programmatisk og teoretisk grundlag havde eksisteret længe. Da "Kommunisternes Program", som i høj grad må tilskrives Ibs ihærdige indsats, skulle til beslutning på kongressen i 1976, var der modstand fra bl.a. Carl Madsen. Partiets formand, Knud Jespersen, havde opnået en så stærk autoritet i partiet og i brede dele af den arbejdende befolkning, at han formåede at slå bro over modsætningerne (Lundrup 2008: 278 ff.). Knud Jespersen døde desværre den 2. december 1977, hvorefter Jørgen Jensen valgtes til formand for partiet. Dan Lundrup vurderer, at dette magtede Jørgen Jensen ikke på samme vis. Oven i købet døde Jørgen 13. april 1987 få dage før en vigtig partikongres. Kampen kom bl.a. til at stå om

valg af ny formand: Ole Sohn blev valgt i kombination med Jan Andersen som næstformand. Hverken Dan eller Jan ønskede at påtage sig opgaven som formand, hvilket Jan kunne have magtet. De foreslog Ole Sohn. I løbet af konstitueringsforhandlingerne kom spørgsmålet om formand og næstformand op, og det endte efter hårde meningsudvekslinger med, at den nyvalgte centralkomité foreslog den 28. kongres, at Ole Sohn blev formand og Jan Andersen næstformand. Men forud for denne indstilling gik i CK et langt sejt træk med undertiden knubsede drøftelser, inden udfaldet blev, at CK med stemmetallene 24-22 anbefalede Ole Sohn som formand og Jan Andersen som næstformand (s. 298). Dette blev senere modtaget med begejstring af kongressen i 1987. Men dermed var de interne stridigheder ikke ovre. Tillige døde Jan Andersen i juli måned samme år under en svømmetur. Ole fik stort set ingen chance for at fungere som formand. Lundrup skriver: "Ole Sohns modstandere gav aldrig den nye formand en reel chance for at udføre sit arbejde, og mangfoldige stridigheder og forsøg på at undergrave hans autoritet gjorde partiet ukampdygtigt, og en splittelse var uundgåelig" (s. 299). Ib støttede faktisk denne konstruktion og erindrede på mindst ét CK-møde om, at Ole var formand og skulle behandles som sådan.

I kampens hede blev der dog også truffet fremadrettede beslutninger - bl.a. om at igangsætte arbejdet for at opbygge Enhedslisten i samarbejde med tidligere "fjender" fra VS, SAP, KAP osv. Det blev en parlamentarisk succes, men uden et grundlæggende socialistisk perspektiv, hvorfor vigtige teoretiske opgaver i form af bl.a. eksperimentel, dialektisk tænkning presser sig på.

Opsummerende

I al korthed her til sidst: hvilken betydning havde Ib Nørlund så?

Ib fastholdt **klassestandpunktet**, dvs. arbejderklassens kamp nationalt og internationalt mod de herskende klasser. Han tog parti for arbejderklassens interesser og for den solidaritet, som har været og fortsat er en af arbejderbevægelsens grundlæggende kendetegn. Han fastholdt også **internationalismen** som solidaritet i international målestok; i en tid, hvor kapitalen er global, kan nationale kampe kun lykkes, hvis den internationale solidaritet er en levende realitet. Som fungerende partisekretær i 1950'erne var **partiforståelsen** også afgørende. Partiet skulle ihukommende Lenins partiteori fungere som fortrop for arbejderklassen, som en kæmpende organisation, der baner vej for fremskridt. Partiet var også stillet over for den opgave at udvikle strategi og taktik for arbejderklassens kampe. Endelig pegede Ib igen og igen på, at det afgørende var at lære at udvikle evnen til at forme **en samfundsforandrende kraft** gennem aktionsenhedens metode.

Det kunne tage sig meget overordnet og blodfattigt ud, hvilket dog langt fra er tilfældet. Det kan også udtrykkes anderledes: Sandheden er altid konkret, og sandheden er derfor også relativ, modsætningsfuld og i stadig forandring. At tage arbejderklassens parti betyder ikke være ligeglad med eller ligefrem nedvurdere andre lag i den arbejdende befolkning. At være internationalist er ikke at foragte det nationale eller nationernes forskellighed. Nationernes udfoldelse kan udgøre en vigtig progressiv kraft, hvilket vi har set igennem historiens løb mange gange. Den franske socialist,

Jean Jaurés satte samspillet mellem nation og internationalt engagement på formel: Lidt internationalisme fjerner fra fædrelandet - megen internationalisme fører tilbage til det igen. Partiet som fortrop (den hårde kerne) betyder heller ikke en manglende interesse for dem, der befinder sig uden for partiet. Tværtimod giver det et større ansvar for både at påvirke og at modtage i samspillet med karamelranden, dvs. de nærmest stående sympatisører (dette billede stammer oprindeligt fra Kautsky). At forstå klassekamp som det grundlæggende, er ikke det samme som, at alle kampe så er klassekamp eller underordnede denne. Faktisk nævnte Ib i sin indledning på DKPs kvindekongres i 1983, at parolen "klassekamp er kvindekamp, og kvindekamp er klassekamp" ikke var holdbar. Kvindekamp var også noget andet end klassekamp. Ligeledes var fredskampen heller ikke blot klassekamp. Ideen om "Fornuftens koalition" rakte ud over klassekampsperspektivet.

Var det samlet set landvindinger eller fejludviklinger? Det var ikke et enten-eller, men et både-og. Der var vigtige landvindinger programmatisk - både i principprogrammet fra 1976 og delprogrammerne. Men der var også fejltagelser og stagnation - bl.a. fordi partidebatten i for ringe grad afspejlede samfundsdebatten og mulighederne for at gribe ind i og påvirke den.

Referencer:

Jacobsen, Kurt (1993). *Aksel Larsen - en politisk biografi*. København: Forlaget Vindrose

Kuczynski, Jürgen (1981). *Memoiren: Die Erziehung des J.K. zum Kommunisten und Wissenschaftler*. Berlin und Weimar: Aufbau-Verlag

Lundrup, Dan (2008). *De satans typografer - mit liv som fagforeningsformand, kommunist og jazzmusiker*. Rødovre: Forlaget Sohn

Nørlund, Ib (1980). *Internationalisme*. København: Forlaget Tiden

Petersen, Gert (1998). *Inden for systemet - og udenfor. Erindringer*. København: Aschehoug